

'De beschieting op de Dam – De duiven konden nog wegvliegen'
Mimetheatergroep Bambie en Theater Na de Dam Producties

Interview door Marijn van der Jagt, april 2023

Op 7 mei 1945 werd op de Amsterdamse Dam de bevrijding gevierd, toen om drie uur 's middags leden van de Duitse 'Kriegsmarine' het geweervuur openden op de feestende massa. De foto's van dit drama – er waren veel fotografen aanwezig om de komst van de geallieerden vast te leggen - waren het startpunt van voorstelling die Mimetheatergroep Bambie over deze gebeurtenis maakt. Regisseur Jochem Stavenuiter werd jaren geleden door die zwart-wit foto's gegrepen. 'Je ziet hoe mensen in rijen proberen te schuilen achter een lantaarnpaal, of achter het draaiorgel dat daar was, terwijl verderop doden en gewonden liggen. De beelden brengen je midden in de angst en de verschrikking, en tegelijk hebben ze een wrede schoonheid. Je ziet hoe kwetsbaar de massa was op het open plein, toen die vanaf een balkon aan de Dam werd beschoten en nergens naartoe kon. Het is heel dramatisch dat dit bevrijdingsfeest, waar gedanst werd op de muziek van draaiorgel 't Snotneusje, ineens veranderde in een veldslag. Toen we ons in de gebeurtenissen gingen verdiepen, begrepen we pas dat de overgang tussen oorlog en vrede niet zo helder was als we dachten. Dat ging samen met heel veel onrust en chaos.'

Op verschillende plekken in Nederland waren op 7 mei nog altijd Duitse legereenheden aanwezig. Groepjes daarvan verzetten zich tegen hun ontwapening door onze Binnenlandse Strijdkrachten, die ook op de Dam paraat stonden. 'In de chaotische dagen tussen 4 en 8 mei zijn er in Nederland nog tweehonderd burgerdoden gevallen', vertelt Ludmilla van Santen. Het pijnlijke is dat die nooit officieel als oorlogsslachtoffers zijn erkend, omdat zij in 'vredestijd' omkwamen. Vanuit haar hobby als stamboomonderzoeker heeft Van Santen zich erin gespecialiseerd om anonieme of niet-erkende oorlogsslachtoffers een gezicht te geven. Toen in 2013 de "Stichting Memorial Damslachtoffers 7 mei 1945" werd opgericht, bood Van Santen haar hulp aan bij het onderzoek naar getroffen en van de beschieting, dat nodig was voor hun erkenning. Het aanwijzen van de Damslachtoffers was niet

eenvoudig: 'Niet alle gedode mensen stierven op 7 mei. Zo was er een mevrouw die een wondinfectie kreeg na een schot in haar been, en daar pas in juni aan overleed.' Ook vielen er slachtoffers in de omgeving van de Dam. In 2017 werden in het boek *Drama op de Dam*, dat Van Santen schreef met Norbert-Jan Nuij, 32 dodelijk slachtoffers geportretteerd. Op de website van de Stichting zijn bovendien alle personen die op 7 mei omkwamen in Amsterdam in kaart gebracht, evenals de zeker 200 gewonden van de beschieting (<https://de-dam-zevenmei1945.nl/nl/slachtoffers-van-de-schietpartij/>).

De voorstelling die Bambie in het kader van Theater na de Dam presenteert, is geen historische reconstructie. De beschieting wordt opgeroepen in beeldende taferelen, gemaakt op muziek van een draaiorgel dat op het toneel staat. Dit draaiorgel speelt een muziekstuk dat componist Eef van Breen speciaal voor de voorstelling heeft gecomponeerd. Jochem Stavenuiter: 'Zo'n zelfde draaiorgel was getuige van de beschieting, en in onze voorstelling verklankt dit orgel de heftigheid van het drama. Zeven performers verbeelden in woordloze taferelen aspecten van de gebeurtenissen, waarbij de focus ligt op de feestende burgers, op de vervorming van hun werkelijkheidsbesef die zo'n schokkende gebeurtenis teweegbrengt. Met de verzachting van de verbeelding verhouden de spelers zich vanuit het heden tot wat er toen is gebeurd.' Paul van der Laan, kernlid van Bambie en een van de performers, vond dat aanvankelijk best moeilijk. 'Ik dacht: wie zijn wij, die het niet hebben meegemaakt, om hier iets over te vertellen. Maar intussen ben ik het als een voorrecht gaan zien dat wij dat kunnen doen. Er is in Nederland geen censuur die ons daarin beperkt, en dat is óók wat vrijheid betekent. Ik hoop dat we met inzet van onze creativiteit een brug kunnen slaan tussen toen en nu, en daarmee een soort van troost kunnen bieden. Wat we maken zie ik als een ontmoeting, alsof wij een zin zeggen die het begin is van een gesprek.'

De beschieting op de Dam – de duiven konden nog wegvliegen van Mimetheatergroep Bambie en Theater Na de Dam Producties is te zien op 4 mei om 21:00 uur, 5 en 6 mei om 20.30 uur in Frascati Theater, Amsterdam

Kaarten: www.frascatitheater.nl

Of deeplink:

https://www.frascatitheater.nl/nl/agenda/1541/Bambie_Theater_Na_de_Dam_Producties/Theater_na_de_Dam_De_beschieting_op_de_Dam

Meer informatie:

<https://bambie.nu/voorstelling/beschieting-op-dam/>

<https://theaternadedam.nl/voorstelling/de-beschieting-op-de-dam/>